

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 26.07.2021

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

417-85/21

Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
01	02-1379/21		

дел.бр. 19779 датум 21. 07. 2021.

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Ивица Дачић, председник Народне скупштине

11000 БЕОГРАД

Трг Николе Пашића 13

Поштовани господине Дачићу,

Законом о допуни Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. гласник РС – међународни уговори” бр. 7/2011), одређено је да Заштитник грађана обавља послове Националног механизма за превенцију тортуре.

У прилогу Вам достављам Извештај о раду Националног механизма за превенцију тортуре за 2020. годину. У Извештају су представљени налази и опште и појединачне препоруке за унапређење стања у овој области и истакнуте активности које је неопходно предузети у правцу ефикасније борбе против тортуре и унапређења заштите људског достојанства.

Опционим протоколом уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака, у члану 22. одређено је да су надлежне власти државе чланице дужне да размотре препоруке Националног механизма за превенцију тортуре и ступе у дијалог с њим у вези с могућим мерама имплементације, а у члану 23. да се државе чланице Опционог протокола обавезују да ће објавити и дистрибуирати годишње извештаје националних механизма за превенцију.

Овим Извештајем настојимо да допринесемо испуњавању обавезе Републике Србије да спроводи активности и мере усмерене на пуно поштовање забране злостављања и унапређење стања у овој области.

С поштовањем,

ЗАМЕНИЦА ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

др Наташа Тањевић

Делиградска 16, 11000 Београд

Телефон: (011) 2068 -100 www.zastitnik.rs e-mail: zastitnik@zastitnik.rs

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

417-85/21

Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 19316 датум: 16. јул 2021. године

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Извештај **за 2020. годину**

Београд, јул 2021. године

Уводна реч

Поштовани,

Пред вама је девети годишњи извештај Заштитника грађана о активностима које је спровео у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре у Републици Србији, који се односи на 2020. годину.

Места на којима се налазе лице лишена слободе погодују различитим видовима тортуре и других облика злостављања јер су ова места затворена за спољни свет, те се све што се дешава у њима одвија далеко од очију јавности. Стога, посебан значај у спречавању тортуре имају вансудска средства превентивног карактера која се заснивају на посетама местима у којима се налазе лица лишена слободе и провери начина поступања према њима, како би се откривањем недостатака и околности које погодују настанку било ког облика злостављања допринело спречавању последица и подигао ниво заштите ових лица.

Период на који се односи предметни извештај обележила је пандемија и епидемија болести COVID 19. Наиме, Светска здравствена организација прогласила је 11. марта 2020. године пандемију COVID-19, а четири дана касније Влада Србије је увела ванредно стање на целој територији Републике Србије у циљу спречавања ширења ове заразне и смртоносне болести које је трајало од 15. марта до 06. маја 2020. године.

Пандемија болести COVID-19 донела је бројне изазове за све земље света, укључујући и Републику Србију. У таквим ванредним околностима у оквиру којих Устав Републике Србије дозвољава неопходна одступања од људских и мањинских права, требало је обезбедити, с једне стране, све потребне активности у погледу организовања рада запослених, обезбеђивања безбедног и несметаног функционисања установа и спровођења мера заштите од могуће инфекције вирусом, а с друге стране, неопходно је било омогућити грађанима остваривање загарантованих права као и функционисање механизма заштите грађана у случају да су њихова права угрожена или повређена.

Пандемија болести COVID-19 је посебно утицала на рањиве друштвене групе које се налазе у затвореним установама. Наиме, с обзиром на то да су затворене установе и установе за смештај већег броја лица изузетно осетљиве на евентуално ширење заразе, лица лишена слободе била су препозната као група у посебном ризику. С тим у вези, надлежни органи предузели су активности у циљу заштите ових лица, а ниво остваривања њихових права је био смањен у циљу спречавања могуће инфекције вирусом, односно спречавања његовог ширења у установама у којима се налазе. Посебно је значајно да су и током трајања ванредног стања функционисали постојећи механизми заштите права лица лишених слободе, унутрашњи и спољашњи, као што је притужбени поступак у оквиру установа у којима се налазе, поступање Заштитника грађана по притужбама лица лишених слободе, могућност обраћања лица лишених слободе судијама за извршење кривичних санкција и њихов обилазак завода за извршење кривичних санкција, као и превентивне посете Националног механизма за превенцију тортуре.

Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) је одмах након увођења ванредног стања проглашеног због пандемије заразне болести упутио дописе свим органима управе, у чијој су надлежности установе у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у којима је НПМ још једном подсетио да је забрана мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања апсолутна и да заштитне мере које држава предузима у сузбијању COVID-19 никада не смеју

резултирати ниједним обликом злостављања лица лишених слободе. Свим наведеним органима достављено је и саопштење Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ) од 20. марта 2020. године, у којем су изнети принципи који се односе на третман лица лишених слободе за време пандемије болести изазване корона вирусом и позвани сви органи да се истих придржавају.

Током извештајног периода НПМ је интензивирао свој рад како би се проверило на који начин се у местима детенције спроводе мере у борби против ширења корона вируса и како се у овим околностима обезбеђује остваривање основних права лица лишених слободе. Такође, у периоду трајања ванредног стања НПМ је отворио посебну телефонску линију која је била доступна свих 7 дана у недељи у периоду од 8,00-22,00 часа.

Уобичајена методологија НПМ је током посета у овом периоду била прилагођена околностима епидемије заразне болести. Тим НПМ је посете обављао на начин да лица лишена слободе и запослене не излаже ризику од инфекције. Коришћена је заштитна опрема, одржавана препоручена физичка дистанца, а појединачни разговори су, где је то било могуће, обављани преко заштитног стакла.

НПМ је у извештајном периоду обавио 85 посета местима где се налазе или се могу налазити лица лишена слободе. Посећене су бројне полицијске управе и полицијске станице у њиховом саставу, притворске јединице, затвори, психијатријске болнице, Прихватилиште за странце, прихватни центри за мигранте и центри за азил. Посећене су и три установе социјалне заштите домског типа, једна пре почетка епидемије и проглашења ванредног стања, а две на крају извештајног периода. На основу утврђених недостатака надлежним органима упућено је 334 препорука.

Такође, обављено је 18 надзора над поступцима принудних удаљења странаца и на основу утврђених недостатака у раду надлежним органима упућено је 10 препорука.

НПМ је у извештајном периоду по први пут пратио и поступање полиције током јавних окупљања грађана у Београду у јулу месецу.

Установе у којима се налазе лица лишена слободе, а које је НПМ посетио током извештајног периода и упутио им препоруке, оствариле су добру сарадњу која је омогућила поступање НПМ у складу са његовим мандатом утврђеним Опционим протоколом уз Конвенцију Уједињених нација против тортуре (омогућавање најављених и ненајављених посета установама детенције, приступ свим просторијама и инсталацијама, увид у све податке, као и обављање разговора са свим лицима лишеним слободе, запосленима и било којим другим лицима по избору НПМ).

Међутим, у извештајном периоду НПМ није могао да оствари у потпуности свој мандат у установама социјалне заштите домског типа, имајући у виду да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у једном периоду није омогућавало посете НПМ, позивајући се на Наредбу о забрани посета и ограничењу кретања у објектима установа за смештај старих лица¹. НПМ је указао ресорном министарству да забрана остваривања мандата у установама социјалне заштите представља кршење законских прописа, међународних стандарда, обавезе сарадње органа управе са Заштитником грађана и за последицу има немогућност контроле поштовања основних права лица

¹ „Службени гласник РС“ бр. 28/20, 66/20 и 87/20.